

Werken in een politiek- bestuurlijke omgeving

• door Petra Heuvelmans

Werken bij een gemeente betekent opereren in een bestuurlijke omgeving met politieke invloeden. Een ambtenaar heeft te maken met burgers, bestuurders van de eigen gemeente, bestuurders van andere overheden, en belangenorganisaties. Dat betekent dat een ambtenaar niet alleen vanuit de vakinhoud kan opereren, maar rekening moet houden met de wensen van de omgeving. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Robert Giesberts, coördinator van de Politiek Online Academie en voormalig wethouder van de gemeente Utrecht, geeft tips.

Ambtenaren focussen sterk op de inhoud, legt Giesberts uit: “Ze zijn consciëntieus in de weer met feiten en cijfers om het beleid goed te kunnen onderbouwen. Zo geven ze aan hun directe omgeving - leidinggevende, directeur, wethouder - rekenschap over wat ze doen. De wereld daarbuiten vergeten ze daardoor wel eens, terwijl daar de belangenorganisaties, medestanders en tegenstanders acteren waarmee ze het gesprek zouden moeten aangaan om te weten hoe er in de politiek en samenleving over bepaalde zaken wordt gedacht. Bijvoorbeeld wat de openbare verlichting betreft: hoe er gedacht wordt over het onderhoud. Of er

wensen zijn met betrekking tot duurzaamheid. Of het licht niet te fel of juist te zwak is, enzovoort.”

Eerste oriëntatie

Continu de omgeving scannen gebeurt nog maar mondjesmaat. Giesberts: “Wat je nogal eens ziet, is dat als een onderwerp voor het eerst wordt opgepakt, de ambtenaar de omgeving vluchtig scant, bij wijze van inventarisatie en oriëntatie. Vaak blijft het daarbij, terwijl je het voortdurend zou moeten doen als je met je beleid recht wilt doen aan wat er leeft in de samenleving.” Als verklaring geeft hij de angst van sommige ambtenaren om geen baas meer te zijn over het eigen beleid, en het geringe omgevingsbewustzijn. “Sommige ambtenaren willen graag de baas zijn over het eigen beleid. Dat lukt per definitie niet. Want een belangrijk kenmerk van beleidsvorming in deze tijd is het gedeelde eigenaarschap van overheid, belangenorganisaties en betrokken burgers.”

Mondigheid

Een andere verklaring is een gering omgevingsbewustzijn

bij sommige ambtenaren in combinatie met gebrek aan ervaring op dit gebied. “Het heeft alles te maken met je kunnen verplaatsen in de ander en ook daadwerkelijk de dialoog kunnen voeren. Dit vraagt vaardigheden waar niet iedereen zomaar over beschikt. Het is bovendien belangrijk dat je het gesprek aangaat met een open houding. Het is altijd goed om te kijken waar je medestanders zitten en waar je tegenstanders, en ook waarom dit het geval is; wat de dingen zijn die daarbij een rol spelen. Vervolgens is het van belang dat je met de informatie die je van je omgeving hebt gekregen ook echt aan de slag gaat. Als bewoners in hun straat voortdurend worden geconfronteerd met een kapotte straatlamp, dan zorgt dat voor ergernis: ze kunnen het sleutelgat van de voordeur niet vinden, voelen zich

ren. En daar gaat het om. Is hij niet overtuigd, dan heb jij als ambtenaar het maximale gedaan. Je hebt de omgeving duidelijk in kaart gebracht. Daarmee heb je voor hem inzichtelijk gemaakt wat voor een bepaald standpunt pleit en wat ertegen. Binnen de ambtelijke organisatie zijn de belangen nooit gelijk. Binnen het college is dat niet anders. Wat de ene wethouder wil, wil de andere wethouder niet. Ook hier geldt: kijken waar de medestanders zitten, en waar de tegenstand, zodat je datgene kunt realiseren wat recht doet aan de omgeving”, aldus Giesberts.

Klank en kleur

Bij een raadsvergadering moeten minimaal de directeur(en) van de ambtelijke organisatie aanwezig zijn, legt Giesberts

‘Bewoners ergeren zich aan die kapotte straatlamp en voelen zich onveilig. Voor de ambtenaar is het slechts de zoveelste lijst met cijfertjes’

onveilig. Terwijl het voor de ambtenaar maar een lijst is met cijfertjes, het zoveelste overzichtje. Een dergelijk voorbeeld vraagt om inleving. Wat beweegt die mensen om erover te klagen? Wat zijn de belangen, want ze hebben er meerdere keren over geklaagd bij de wethouder. In ieder geval zit daar irritatie”, verduidelijkt Giesberts.

Gemeenteraad

Dan is er de gemeenteraad. Giesberts: “Als de raad zijn onvrede heeft geuit over een beleidsnotitie, dan is dat iets waaraan de wethouder echt tegemoet zal moeten komen. Als het stuk de maatschappelijke discussie niet reflecteert, dan zal het voor de wethouder per definitie niet verdedigbaar zijn, en voor de raad van onvoldoende kwaliteit. Wat de raad betreft: die wil altijd bevestigd zien dat hun reacties en bevindingen zijn doorgezet naar het ambtelijk apparaat. Heeft de raad bijvoorbeeld aangegeven dat zij duurzaamheid belangrijk vindt en komt dit vervolgens niet voldoende tot uitdrukking in de beleidsnotitie, dan ontstaat er spanning. Werken in een politiek-bestuurlijke omgeving is een spel met diverse spelers, waaronder de directeur, wethouder, gemeentesecretaris, raad en buitenwereld. Daar zitten gevoeligheden aan vast. Die moet je wel in de smiezen hebben. Als je daaraan voorbij gaat, verzwak je je eigen positie.”

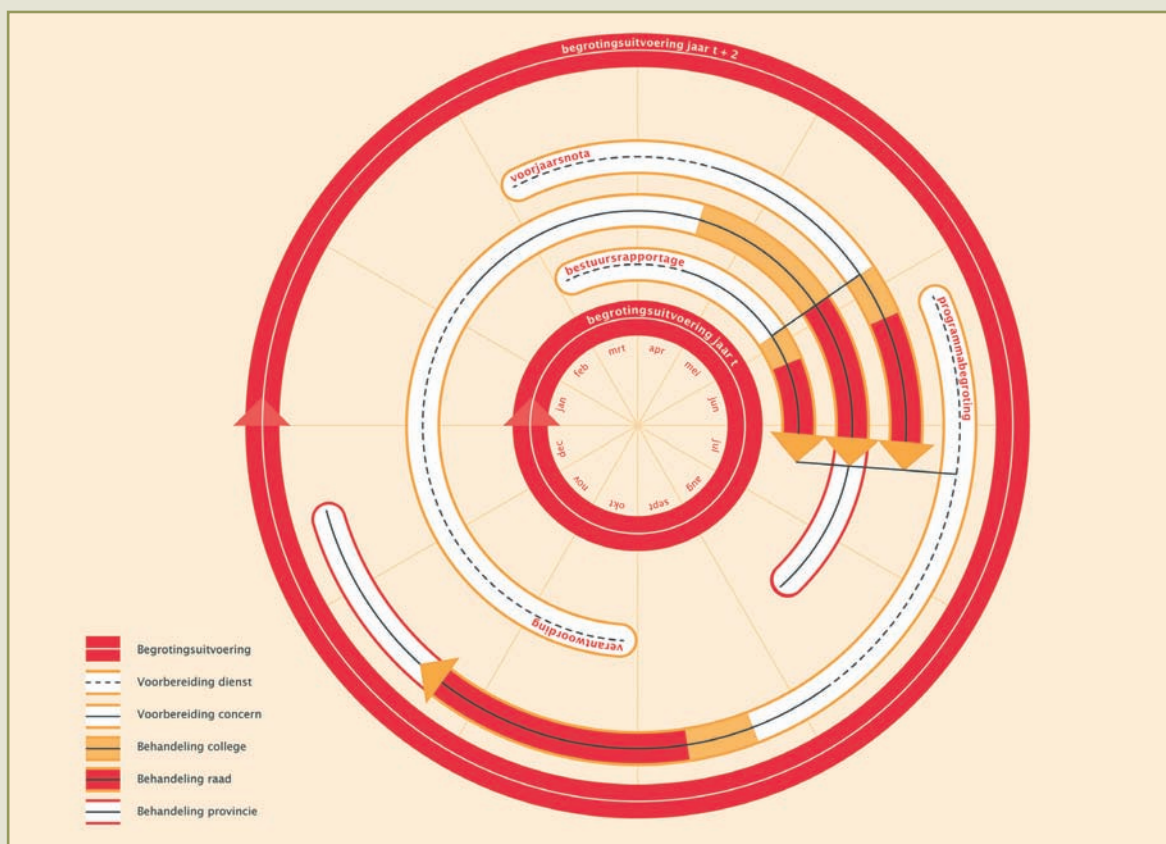
Wethouder

Het is de wethouder die de beleidsnotitie moet verdedigen, niet de inhoudelijk deskundige ambtenaar; die is alleen tekstschrijver. Dit impliceert dat de wethouder zich moet kunnen identificeren met de inhoud. De wethouder is ermee geholpen als de ambtenaar de omgeving voor hem aftast, zodat het geen verrassing is als een bepaalde fractie tijdens de raadsvergadering een vraag stelt. Het kan immers niet zo zijn dat de wethouder op het laatste moment moet improviseren, dat komt de geloofwaardigheid niet ten goede. En soms lopen belangen sterk uiteen. Het voeren van een dialoog met de buitenwereld kan dan uiterst moeizaam en dynamisch verlopen. Het positieve ervan is dat de kennis zich in die gevallen verdiept. “Doordat je de buitenwereld hebt binnengehaald, is je notitie beter doortimmerd, en ben je nog beter in staat het gesprek met je wethouder te voe-

uit: “Het is belangrijk dat ze de klank en de kleur van de discussies meekrijgen, zodat ze die kunnen laten doorsijpelen naar hun mensen. Helaas gebeurt dat nog te weinig. Dat komt omdat het niet de cultuur is, maar op een gegeven moment zullen ze wel moeten; de samenleving staat niet stil. Het is de dagelijkse realiteit dat overheden en hun werk onderdeel zijn van een publieke dialoog die offline en online wordt gevoerd. Daar volgen meningen en initiatieven uit. Overheden die dat te veel en te vaak negeren, zullen steeds vaker worden weggespeeld door wisselende verbintenissen van belangengroepen en bewoners. Om onderdeel te zijn van die dialoog zullen collegeleden en hun ambtenaren veel meer moeten samenwerken, en veel vaker moeten praten over de communicatieve aspecten van hun werk, in plaats van over de inhoud. Sinds de jaren tachtig is het ‘meetbare’ werken erg dominant geworden. Veel te dominant. Het heeft geleid tot een te sterke focus op statistieken, waardoor het zicht op wat de kern is van een overheid teloor is gegaan. Die kern is luisteren, reageren, leren, samenwerken. Voor het gemak vat ik dat samen onder het begrip dialoog. Door zich te omringen met cijfers creëert de overheid een eigen werkelijkheid en dat belemmert het in gesprek zijn of blijven met de omgeving die vaak een andere perceptie heeft.”

www.igov.nl

IGOV Kort

Recent is er een geheel nieuwe Lite-versie Kengetallen OVL uitgekomen. Met deze versie is het mogelijk om in korte tijd en op eenvoudige wijze kengetallen voor uw gemeente te produceren. Het is tevens een goede opstap naar het werken met de volledige versie Kengetallen OVL.

Wil uw gemeente dit jaar ook meedoen met de jaarlijkse OVL Kengetallen sessie in oktober en daarmee een duidelijke rapportage krijgen over hoe uw gemeente er dit jaar voor staat? Meld

u dan aan om kennis te maken met de geactualiseerde kengetallensystematiek die nog beter aansluit op uw dagelijkse praktijk via info@igov.nl.

ROC midden-Nederland heeft een geheel nieuwe opleiding Openbare Verlichting op HBO-niveau. Deze opleiding gaat verder dan de basisopleidingen openbare verlichting en bestrijkt het gehele veld van het vakgebied. Voor meer informatie: www.nsvv.nl.

Het is nu mogelijk om bestaande regionale OVL-overleggen te laten vallen onder de IGOV-koepel, zonder dat de aard en omvang van dit overleg daardoor veranderen. Bent u voor uw gemeente lid van een OVL-overleg? Kom dan eens praten over de wederzijdse voordelen om aan te haken als regionaal IGOV-platform.